

17.10.2001

2296/4/00

Ratkaisija: Oikeusasiamies Lauri Lehtimaja

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Erkki Hännikäinen

PÄÄTÖS KANTELUUN LIPERIN KUNNAN JÄTEMAKSUTAKSAA KOSKEVASSA ASIASSA

1

KANTELU

A on yhdessä kahdeksan muun loma-asunnon omistajan kanssa osoittanut oikeusasiamiehelle tänne 19.10.2000 saapuneen kantelukirjoituksen, jossa he arvostelevat Liperin kunnanvaltuuston 20.12.1999 hyväksymää jätemaksutaksaa. Taksan mukaan ainoastaan ulkopaikkakuntalaiset loma-asunnon omistajat ovat velvollisia maksamaan kunnan jätemaksua loma-asuntonsa osalta. Kantelijat katsovat, että ulkopaikkakuntalaiset ja samassa kunnassa vakinaisesti asuvat loma-asunnon omistajat on perusteettomasti asetettu eriarvoiseen asemaan.

Osa kantelijoista on 18.5.2000 tehnyt tällä perusteella Liperin kunnan tekniselle lautakunnalle muistutuksen heille maksuun pannuista vuoden 2000 jätemaksuista. Tähän he eivät ole saaneet vielä mitään vastausta.

2

SELVITYS

Liperin kunnanhallitus ja tekninen lautakunta ovat antaneet selvityksen kantelun johdosta. Selvitys on jo aikaisemmin toimitettu kantelijoiden edustajalle tiedoksi.

3

RATKAISU

3.1

Sovellettavat säännökset

Suomen perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Vastaava säännös sisältyi aikaisemmin Suomen hallitusmuodon 5 §:n 1 momenttiin.

Jätelain 10 §:ssä on säädetty:

"Kunnan on järjestettävä joko omana toimintanaan taikka muuta yhteisöä tai yksityistä yrittäjää käyttäen asumisessa syntyneen jätteen sekä ominaisuudeltaan, koostumukseltaan ja määrältään siihen rinnastettavan teollisuus-, palvelu- tai muussa toiminnassa syntyneen muun kuin ongelmajätteen kuljetus (kunnan järjestämä jätteenkuljetus). Jätteen haltijan kanssa tehtävällä sopimuksella kunta voi ottaa järjestämäänsä jätteenkuljetukseen muunkin jätteen kuljetuksen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu jätteenkuljetus voidaan järjestää kunnassa tai sen osassa kunnan päätöksellä ja tarkemmin määräämillä ehdoilla myös siten, että jätteen haltija sopii siitä kuljetuksen suorittajan kanssa (sopimusperusteinen jätteenkuljetus). Kunnan määräämät ehdot voivat koskea kuljetettavan jätteen lajia ja laatua, kuljetuksesta lajeittain perittävää kohtuullista ylintä hintaa samoin kuin aluetta, jolla kuljetuksen suorittajan on tarjottava kuljetuspalveluja.

Kunta voi päättää, ettei 1 tai 2 momentissa tarkoitettua jätteenkuljetusta (järjestetty jätteenkuljetus) järjestetä alueella, jossa on hankalat kulkuyhteydet tai jossa on vähän jätteen haltijoita tai vähän kuljetettavaa jätettä, ellei kuljetusta ole terveys- tai ympäristönsuojelusyystä taikka muusta siihen rinnastettavasta syystä pidettävä tarpeellisena."

Jätelain 11 §:ssä on säädetty, että jätteen haltijan on liityttävä alueella järjestettyyn jätteenkuljetukseen. Kunta voi kuitenkin päättää, että järjestettyyn jätteenkuljetukseen ei tarvitse liittyä, jos jätteen määrä on poikkeuksellisen vähäinen ja jos jätteen haltija järjestää itse jätehuollon.

Jätelain 27 §:n mukaan jätteen haltija tai edellinen haltija vastaa jätteestä aiheutuvista kustannuksista, jollei 18 §:n 1 momentin 5 kohdan nojalla toisin määrätä.

Jätelain 28 §:n mukaan kunnalla on oikeus kantaa järjestämästään jätehuollosta ja siihen liittyvistä tehtävistä sille aiheutuvien kustannusten kattamiseksi jätemaksua.

Jätelain 29 §:ssä on puolestaan säädetty kunnan jätemaksun määräämisperusteista seuraava:

"Jätemaksun määräämisen yleisinä perusteina ovat jätteen laji, laatu, määrä ja noutokerrat. Perusteina saadaan lisäksi ottaa huomioon jätteen keräys- ja kuljetusolot kiinteistöllä ja noutoalueella, kunnan keräysvälineiden käyttö sekä kuljetusmatka kuljetettaessa jäte yksittäisenä kuljetuksena.

Jos jätteen määrää tai laatua ei voida vaikeudetta luotettavasti selvittää tai jos ympäristönsuojelun tai jätehuollon järjestämisen kannalta on tarpeellista, voidaan jätemaksun määräämisperusteina käyttää myös kiinteistön kerrosalaa, henkilöiden lukumäärää tai muuta vastaavaa perustetta."

Jätelain 30 §:n mukaan jätemaksun määräämisen yksityiskohtaiset perusteet sisältävän taksan hyväksyy kunta.

Jätelain 32 §:n mukaan maksuvelvollisella on oikeus tehdä 14 päivän kuluessa maksulipun saamisesta muistutus jätemaksun määräämisestä ja maksuunpanosta päättävälle kunnan viranomaiselle.

Perustuslain 20 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa viranomaisessa.

Järjestetty jätteenkuljetus ja kunnan jätemaksun periminen Liperissä

Koko Liperin kunta kuuluu järjestetyn jätteenkuljetuksen piiriin. Jätelain 11 §:n 1 momentin mukaan myös kaikkien loma-asuntojen on tullut liittyä järjestettyyn jätteenkuljetukseen.

Liperin kunnassa on voimassa sekä sopimusperusteinen, kiinteistökohtaiseen noutoon perustuva jätteenkuljetus, jossa myös ns. kimppa-astiat ovat sallittuja, että kunnan järjestämä, aluekeräyspisteisiin perustuva jätteenkuljetus. Jälkimmäinen on tarkoitettu ensisijassa loma-asukkaille.

Mikäli jätteen haltija ei ole tehnyt jätteenkuljetuksesta sopimusta jätteenkuljetusyrityksen kanssa, jätteen haltijan katsotaan kuuluvan kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen piiriin. Tällöin jätteen haltija on velvollinen suorittamaan kunnalle taksan mukaisen jätemaksun.

Liperin kunnanvaltuuston 20.12.1999 hyväksymän jätemaksutaksan 2 §:ssä oli määrätty:

"Jätemaksun ovat velvollisia maksamaan ulkopaikkakuntalaiset, jotka omistavat kesämökkikiinteistön Liperin kunnan alueella, ja ne vakituiseen asutukseen käytettävät kiinteistöt, joilla ei ole solmittua sopimusta jätehuoltoyrittäjän kanssa jätteiden kuljetuksesta jätteenkäsittelypaikalle."

Jätemaksutaksan 5 §:n mukaan ulkopaikkakuntalaisen omistaman kesämökkikiinteistön jätemaksu oli 130 markkaa vuodessa ja vakinaiseen asutukseen käytettävän kiinteistön jätemaksu oli 300 markkaa vuodessa.

3.3

Oikeudellinen arviointi

3.3.1

Jätemaksutaksa

Liperin kunta on perinyt järjestämästään aluekeräyspisteisiin perustuvasta jätteenkuljetuksesta kunnan jätemaksua. Kunnanhallituksen selvityksen mukaan myös liperiläiset loma-asunnon omistajat ovat voineet loma-asuntonsa osalta liittyä kunnan järjestämään aluekeräykseen. Kunnanvaltuuston 20.12.1999 hyväksymän jätemaksutaksan mukaan kuitenkin vain ulkopaikkakuntalaiset loma-asunnon omistajat olivat velvollisia suorittamaan jätemaksun. Jätemaksutaksassa ei ollut määrätty liperiläisen omistamalle loma-asunnolle mitään jätemaksua. Koska jätemaksun periminen edellyttää, että siitä on määrätty taksassa, kunnan vakinaisten asukkaiden omistamien loma-asuntojen osalta ei olisi edes voitu periä jätemaksua.

Kunnanhallitus ja tekninen lautakunta ovat esittäneet minulle antamassaan selvityksessä, että *"taksaa sovellettaessa on hyväksytty ilman erillistä kirjallista sopimusta ns. kimppasopimus, jos lomarakennuksen omistaja on liperiläinen ja jos ko. omistajalla on toisaalla Liperin kunnan alueella asuinpaikka, joka on liittynyt järjestettyyn jätteenkuljetukseen (kursivointi tässä)."*

Tulkitsen kunnanhallituksen ja teknisen lautakunnan selvitystä niin, että liperiläisen henkilön oletetaan käyttävän vakinaisen asuntonsa ja loma-asuntonsa osalta yhteistä jäteastiaa, ts. tuovan loma-asuntonsa jätteet vakinaisen asuntonsa jäteastiaan, ja että vakinaisen asunnon osalta solmitun jätteenkuljetussopimuksen oletetaan tuolloin kattavan ilman erillistä sopimusta myös loma-asunnon jätteenkuljetuksen.

Kaikki liperiläiset loma-asunnon omistajat olisivat näin ollen sopimusperusteisen jätteenkuljetuksen piirissä. Tämä on kuitenkin ristiriidassa sen kanssa, että sopimusperusteinen ja kunnan järjestämä jätteenkuljetus ovat Liperissä vaihtoehtoisia järjestelmiä, joiden kesken jätteen haltijan tulee voida vapaasti valita. Kunnan järjestämässä aluekeräyksessä mitkään "kimppasopimukset" eivät tule edes kysymykseen. Sopimusperusteiseen jätteenkuljetukseen liittyminen edellyttää aina nimenomaista sopimusta jätteen haltijan ja jätteenkuljetusyrityksen välillä. Lisäksi tulee vakinaisen asunnon ja loma-asunnon sijaita lähellä, jotta yhteisen jäteastian käyttö olisi yleensä hyväksyttävissä. Tällaisena lähialueena ei voida pitää koko Liperin kuntaa, jonka pinta-ala on yli 1150 neliökilometriä.

On muistettava, että jätelain tarkoituksena oli saattaa haja-asutusalueet ja sitä kautta myös loma-asunnot järjestetyn jätteenkuljetuksen piiriin. Jätelain 11 §:ssä säädetty liittymisvelvollisuus järjestettyyn jätteenkuljetukseen koskee nimenomaan *alueella* järjestettyä jätteenkuljetusta. Tarkoitus ei ollut, että loma-asunnon jätteitä säännönmukaisesti kuljetettaisiin vakinaisen asunnon jätteenkeräyspisteeseen, vaikka vakinainen asunto olisikin samassa kunnassa.

Kunnanhallituksen ja teknisen lautakunnan esittämä väite siitä, että liperiläisiltä olisi ilman erillistä kirjallista sopimusta hyväksytty ns. kimppasopimus, ei mielestäni tunnu uskottavalta. Näyttää pikemminkin siltä, että kunta on pyrkinyt vain vapauttamaan liperiläisten loma-asunnot kunnan jätemaksusta.

Jätelain 28 ja 29 §:n mukaan loma-asunnon jätemaksun periminen tai määräytyminen ei kuitenkaan voi riippua siitä, onko jätteen haltija samasta kunnasta vai eri kunnasta. Kunnanvaltuuston 20.12.1999 hyväksymä jätemaksutaksa on siten mielestäni jätelain 27 §:stä ilmenevän aiheuttamisperiaatteen sekä jätelain 28 ja 29 §:n vastainen. Oman kunnan asukkaita perusteettomasti suosissaan se on loukannut myös perustuslain 6 §:ssä jokaiselle turvattua oikeutta yhdenvertaiseen kohteluun lain edessä.

3.3.2

Maksumuistutus

Liperin kunnan tekninen lautakunta on 24.10.2000 antanut päätöksensä maksumuistutukseen ja hylännyt sen lautakunnan päätöksestä tarkemmin ilmenevin perustein. Muistutuksen käsittely on siten kestänyt runsaat viisi kuukautta. Asiassa ei ole mielestäni aiheutta epällä, että sen käsittely aiheuttomasti viivästynyt.

Saadun tiedon mukaan Liperin kunnanvaltuusto on päätöksellään 18.12. 2000 jo muuttanut kunnan jätemaksutaksaa siten, että kaikki niiden loma-asuntojen omistajat, jotka eivät ole liittyneet sopimusperusteiseen jätteenkuljetukseen, ovat omistajan asuinpaikkakunnasta riippumatta velvollisia maksamaan kunnan jätemaksun, joka on myös kaikille saman suuruinen. Koska tilanne on näin korjaantunut, tyydyn vain saattamaan Liperin kunnanvaltuustolle tiedoksi edellä esittämäni käsityksen kunnanvaltuuston 20.12.1999 hyväksymän jätemaksutaksan lainvastaisuudesta.

Kiinnitän myös Liperin kunnan ympäristönsuojeluviranomaisena toimivan teknisen lautakunnan huomiota sen velvollisuuteen jätelain 38 §:n mukaan valvoa jätelain noudattamista kunnassa myös siltä osin kuin kysymys on Liperissä vakinaisesti asuvien jätteen haltijoiden velvollisuudesta liittyä myös loma-asuntonsa osalta alueella järjestettyyn jätteenkuljetukseen.

Lähetän edellä ilmenevässä tarkoituksessa jäljennöksen tästä päätöksestäni Liperin kunnanhallitukselle ja tekniselle lautakunnalle.

Jäljennös tästä päätöksestäni lähetetään tiedoksi myös Suomen Kuntaliitolle, ympäristöministeriölle ja Pohjois-Karjalan ympäristökeskukselle.